

הנחיות ראש חטיבת התביעות	הכוונת שיקול הדעת התביעתי בגיבוש מתחמי עונש הולם ועתירה עונשית
י' סיון, תשע"ח 24 מאי 2018	

הכוונת שיקול הדעת התביעתי בגיבוש מתחמי עונש הולם ועתירה עונשית

עניינה של הנחיה זו, בהתוויית מדיניות התביעה בגיבוש מתחמי עונש הולם ועתירה עונשית

המסגרת הנורמטיבית:

1. תיקון 113 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: "החוק") נועד "לכוון את שיקול דעתו של השופט בגזירת הדין ולצמצם את פערי הענישה מקום שאינם מוצדקים, אך זאת תוך הותרת שיקול דעת בידי בקביעת העונש הסופי"¹.

2. סעיף 40ג' לחוק קובע, כי מתחם העונש ההולם למעשה העבירה שביצע הנאשם יקבע בהתאם לעיקרון המנחה שהינו, "יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו".

3. לצורך קביעת מתחם העונש ההולם, כך הורה המחוקק, יש ליתן את הדעת לארבעה פרמטרים²:

- א. הערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה.
- ב. מידת הפגיעה בערך החברתי שנפגע.
- ג. מדיניות הענישה הנהוגה.
- ד. נסיבות הקשורות בביצוע העבירה.

4. מתחם העונש ההולם ייקבע לכל אירוע ואירוע³ (סעיף 40ג' לחוק).

¹ הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 92) (הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה), תשס"ו-2006, ח"ח חממשלח 241.

² סעיף 40ג' לחוק.

³ לחגדרת המונח "אירוע" ראו ע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל (29.10.2014); ע"פ 4316/13 מדינת ישראל נ' חג'אמת (30.10.2014); ע"פ 1261/15 מדינת ישראל נ' דלאל (03.09.2015).

התוויות מדיניות התביעה:

קביעת עמדת התביעה באשר למתחם העונש ההולם וטבלת מתחמי עונש הולם מוצעים:

5. בכדי להכווין את שיקול הדעת התביעתי בגיבוש מתחמי העונש ההולם מצורפת להנחיה זו טבלה העוסקת בעבירות השכיחות בהן נדרשות יחידות התביעה לטפל.
טבלת מתחמי עונש הולם מצ"ב להנחיה זו ומסומנת נספח א'

6. יודגש, כי מתחמי העונש ההולם הנקובים בטבלה תכליתם להכווין את שיקול הדעת התביעתי המופעל בכל תיק ותיק בהתאם לנסיבותיו ואין לראות באלו כמתחמי עונש קשיחים שלאורם יש לפעול בכל מקרה ומקרה.

כפי שנקבע בע"פ 7655/2012 פייסל נ' מדינת ישראל (04.04.2013):

"כמוסכם על הכל, נקודת המוצא לבחינת העונש ההולם דבר עבירה הוא בקביעת מתחם הענישה הראוי לעבירה בנסיבותיה (ובכללן מידת האשם של מבצע העבירה). ברי, כי אין משמעות הדבר שבכל מקרה ומקרה יומצא הגלגל מחדש, וייקבע מתחם ענישה המותאם לנסיבות הספציפיות של ההליך. קביעה שכזאת הייתה מרוקנת מתוכן את סעיף החוק והיא נוגדת את תכליתו. מאידך, אין לקבוע מתחם ענישה כללי, **הכולל קשת רחבה מאוד של מעשים אפשריים**. ככל שעסקינן בעבירות דוגמת עבירת השוד, בה ניתן להצביע על מדרג של חומרה, עלינו לזהות את מתחם הענישה הראוי לקבוצות המעשים הדומים בנסיבותיהם..."

הפועל היוצא הינו, כי מתחמי העונש המוצעים יכוונו את שיקול דעתו של הגורם התביעתי אשר יקבע את עתירת התביעה בפרשת העונש, אך זה יידרש בכל מקרה ומקרה לגבש מתחם עונש הולם בהתאם לארבעת הפרמטרים הנקובים בסעיף 40ג(א) לחוק ולאורם של המתחמים המוצעים בנספח א' אשר ישמשו כמצפן.

7. שונים הם פני הדברים במקרים בהם מדובר בעבירות הנעברות בנסיבות שכיחות-זרות/דומות. דוגמה מובהקת למקרים אלו הינה עבירת השב"ח "לצרכי עבודה"⁴. במרבית המקרים, ארבעת הפרמטרים הקבועים בסעיף 40ג(א) לחוק הינם זהים/דומים. משכך, ככלל, בעבירות מעין אלו, יש מקום לפעול בהתאם למתחמים המוצעים בנספח א'.

⁴ ראו הנחיית רח"ט תביעות בנושא: " הוראת שעה- מדיניות ענישה והעמדה לדין בעבירות שב"ח, הסעה, הלנה והעסקה בניגוד לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952", מיום 20.08.2017.

8. ראוי להבהיר, כי הפרמטר בדמות "מדיניות הענישה הנהוגה" הינו אך אחד הפרמטרים לפיהם יש לקבוע את עתירת התביעה באשר למתחם העונש החולם, ואף אם משקלו רב, הוא אינו בבחינת חזות הכל.

9. סטייה ממתחם העונש החולם שייקבע תעשה בהתאם להוראות סעיפים 40, 40ה לחוק או בהתאם להלכה הפסוקה⁵.

הגורם המוסמך לקביעת מתחם עונש הולם ועתירה עונשית

10. עתירת התביעה באשר למתחם עונש הולם תאושר, בכל מקרה ומקרה, על-ידי ראש שלוחה/סגן ראש שלוחה/תובע שהוסמך לכך.

11. עתירת התביעה באשר לרכבי הענישה אותם תעותר הראשונה להשית על נאשם פלוני תאושר, בכל מקרה ומקרה, על-ידי ראש שלוחה/סגן ראש שלוחה/תובע שהוסמך לכך.

⁵ ראו למשל ע"פ 4456/14 קלנר ואח' נ' מדינת ישראל (פורסם באתר תרשות השופטת, 29.12.2015) באשר לסטייה ממתחם העונש החולם מקום בו השתת עונש של מאסר מאחורי סורג ובריח " ... עלול לסכן את חייו של מי שחורשע בדין או לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו של נאשם שחורשע בדין...".